ۋلتتىڭ كۆلدەنتۇى جولىندا . ەرجۇرەك قۇربانلار شەجىرەسى

ئىبرىنىشى شەپتەگى مالىمەت توپتاۋ قاھارمانى جاڭ يۇە

جاڭ يۇەنىڭ سۈرەتى (ماتەريال سۈرەت).
□شىنجاڭ ئاۋتۇنۇم رايونلۇق ئارخىۋى تاراتقان

شىنجاڭ ئاۋتۇنۇم شىنجاڭ شي ـ ئىنان بەرگەن خاباري (ئۆتلىشى لي خاۋ). "ئاكام ئومىر بويى پارتىيانى ئالدى، ئىز ئالى ـ ئىنىلى، ئەپكەلى ـ سىڭلىلەر كىشكەنتاي يىمزدان ودان توڭ كەرىستىك ئاڭمىمەلەردى ھەستىتىنىز. وتاندى، پارتىيانى، خالقتى ئۈيۇ ئىزدىڭ ئۆيدىڭ وتباسلىق تاغلىماتىنا ئىنالدى". جاڭ يۇەنىڭ ۋلى جاڭ ۋىنبو بىلاي دەدى: ئاكام كوز جۇمۇغا تاياغاندا ۋىدەگىلەرگە ماڭگى پارتىيا مەن خالقتىڭ مۇددەسنە قايشى كەلەتىن ئىس دىستەمەۋدى قادالاۋدى ۋىمتپادى.

جاڭ يۇە، 1919 ـ جىلى شانشي ولكەسى شۇن ـ ي اۋدانى دىمياۋ قالاشىنىڭ شىنيۇ قىستاغىندا دۇنيەگە كەلگەن، 1937 ـ جىلى توڭكەرىسكە قاتناسقان، سول جىلى 7 ـ ايدىڭ 1 ـ كۈنى جۇڭگو كومۇنىستىك پارتىيىسنا مۇشە بولغان. 1939 ـ جىلى 1 ـ ايدا جاڭ يۇە شانشي ـ گانسۇ ـ نىڭشيا شەكارا ئوڭىرىنىڭ لۇشۇن پەداگوگىكا مەكتەبىن ئېتىرىپ، گۇانجۇڭ بولمىشە رايونى خاۋپىسزدىك ساقتاۋ بولمىشەسنە ئېلىنىپ مادەنىيەت تاربىيەسى بولادى، سول جىلى 3 ـ ايدا شىنىيڭ اۋدانى خاۋپىسزدىك بولمىشەسندە تەكسەرۋەشى، ساناقشى، خاتشى جانە بارلاۋشى بولادى.

1940 ـ جىلى 6 ـ ايدا جاڭ يۇە شانشي ـ گانسۇ ـ نىڭشيا شەكارا ئوڭىرى خاۋپىسزدىكى ساقتاۋ باسقارماسىنىڭ مالىمەت توپتاۋ قىزمەتكەرلەرىن جاتتىقتىرۇ كلاسىنا وقۇعا ئەۋەسپ، سول جىلدىڭ سوڭىندا وقۇدن ياقتاپ، جاۋمەن كۇرەستىڭ الدىڭعى شەبىندە قىزمەت ورىستەتەدى. گۇانجۇڭ بولمىشە رايونى خاۋپىسزدىك ساقتاۋ بولمىشەسنىڭ مالىمەت توپتاۋ خاتشىسى، خاۋپىسزدىك ساقتاۋ باسقارماسى ئىبرىنشى بولمىشەسنىڭ ئىبولىم باستەعى، خاۋپىسزدىك ساقتاۋ باسقارماسىنىڭ امانىدىق ساقتاۋ خاتشىسى، قوسمشا قوعام ئىبولەمى بارلاۋ بولمىشەسنىڭ باستىعى سياقتى قىزمەتتەردە بولغان. وسى ارالىقتا جاڭ يۇە شەكارا وڭىردە ۋزاق ۋاقىت جاۋدىڭ تىڭشىلەمەنتتەرىنە قارسى پاراساتتىلىقپەن جانە باتىلدىقپەن كۇرەسپ، قاتاڭ سىنان وتەدى.

1946 ـ جىلى 7 ـ ايدا جاڭ يۇە قوعام ئىبولىمى 2 ـ بولمىشەسنىڭ باستىعى بولادى، سول جىلى 12 ـ ايدا جۇڭگو خالق ازاتتىق ارمياسى 1 ـ دالالىق ارمياسى 4 ـ زۇڭدۇيى قولباسشىلىق شتابى اسكەري مالىمەت توپتاۋ اقپاراتى ارقىلى بار قايراتىمەن كومەك سۇرايدى:" تەز، تەز ادام جىبەرىڭدەر. بۇزاقىلار قاشپ كەتپەسىن!" بۇزاقىلار چىن ۋيگونىڭ تەلەگراف اپپاراتىمەن ساقشىعا مالىمدەپ جاتقانىن ەستىپ، ساسقاننان كۇيگەلەكتەنپ وعان قاستاندىق جاسايدى...

قاھارمان قانعا مالشىنىپ جىعىلىپ تۇسەدى، بۇزاقىلار ساسقالاقتاپ قاشا جونەلەدى.

كومەككە كەلگەن جاۋىنگەر سەرىكتەرىنە چىن ۋيگو: "ماعان قاراماڭدار، لاۋجي ئالى ىشىندە" دەپ ەسىنەن تانادى. 2003 ـ جىلى 2 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى ساعات 11دەن 17 مينۇت وتكەندە، چىن ۋيگو اۋىر جارالانعاندىقتان، قۇتقارۇ ئونىم بەرمەي، نەبارى 45 جاسىندا ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

10 جىلدان كەيىن لاۋچىننىڭ ۋلى چىن دۇڭىر شىنياڭ قىلمىستىق دىستەر ساقشى شۇەيۋانىنان وقۇ تاۋىسپ، شاڭحاي قالالىق قوعام خاۋپىسزدىگى مەكەمەسى قىلمىستىق ماتەريالدار قولعا تۇسەدى، جاڭ يۇە جاۋاپتى بولىپ كوپتەگەن تىڭشىلاردى تەكسەرىپ انقتايدى.

1948 ـ جىلى 2 ـ ايدا جاڭ يۇە قوعام بولىمنە قايتا اۋىستىرىلىپ، 2 ـ بولىمشەنىڭ باستىعى بولىپ، سىرتقى مالىمەت توپتاۋ قىزمەتىنە جاۋاپتى بولادى.

1948 ـ جىلى شيفۇ شايقاسىنان كەيىن، يان ـ ان خاۋپىسزدىك ساقتاۋ باسقارماسىنىڭ تالاي جىل بايلانىسى ۋزىلگەن ئىبر مالىمەت توپتاۋ ادامى شۇن ـ ي اۋداننىڭ اكىمى، قوسىمشا ئوزىن قورعاۋ تۇانىنىڭ تۇانجاڭى بولادى، وسى كەزدە ول ازات رايونعا ادام جىبەرىپ سويلەسەدى، مالىمەت توپتاۋ بولىمشەسنىڭ باستىعى بولعان جاڭ يۇە ونىمەن كەزدەسەدى، ۋىم سوعىس اياق الىسنا سايكەسپ، وسى قوسىندى كوتەرىلىس جاساۋعا ورنالاستىرۇدى ۋىعارادى. جاڭ يۇە ئىبر اي ۋاقىت جۇمساپ، ون نەشە رەت الدىڭعى شەپكە بارىپ ـ كەلىپ، كوتەرىلىس دىستەرىن ناقتىلاپ ورنالاستىرىپ، ەڭ سوڭىندا 2 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى تۇندە كوتەرىلىس جاساتادى. كوتەرىلىسشىلەر اراسىندا جوعارىدا اكىم، قوسىمشا ئوزىن قورعاۋ تۇانىنىڭ تۇانجاڭىنان، تومەندە ئوزىن قورعاۋ تۇانىنىڭ كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەرىنەن جىينى 400دەن استام ادام بار ەدى.

1949 ـ جىلى 3 ـ ايدا تۇڭچۇاندى ازات ەتكەن كەزدە، جاڭ يۇە تۇڭچۇان اسكەري باسقارۇ كومىتەتى قورعاۋ ئىبولىمنىڭ ورنباسار باستىعى بولادى. سول جىلى 5 ـ ايدا ول قورعاۋشىلار قوسىنىن باستاپ لينتۇڭدى ازات ەتىپ، لينتۇڭ اۋداندىق قوعام خاۋپىسزدىگى مەكەمەسىنىڭ باستىعى بولادى. قالاعا كىرگەننەن كەيىن، جاڭ يۇە ئارقايسى ورىندارىدى زاتتىق ماتەريال، حات ـ قاعاز، ارحيۇتەر مەن بارلىق الەۋمەتتىك مۇلىك ـ جابدىقتارىدى قورعاۋعا بۇيىرادى، تۇتاس اۋداننىڭ ئارقايسى وڭىرلەرىنە لينتۇڭنىڭ ازات بولعانىن جاريالايدى ئارى ەل اراسىندا تارالىپ كەتكەن ملتىق ـ قۇرالدارىدى جيناپ الادى، باندىلارىدى جويۇ، ئىتىنىپ ۇستاۋ جاعىندا دا كورىنەكتى ۇلەس قوسادى.

جاڭا جۇڭگو قۇرىلعاننان كەيىن، جاڭ يۇە باتىس سولتۇستىك ارميا اكىمشىلىك قىزمەتى كومىتەتى قوعام خاۋپىسزدىگى ئىبولىمنىڭ بولىمشە باستىعى، ورنباسار باسقارما باستەعى، ورتالىق قورعاۋ مەكەمەسى قورعاۋ باسقارماسىنىڭ ورنباسار باستىعى، شينيڭ قالالىق پارتكومنىڭ ورنباسار شۇجيى، شينيڭ قالالىق ساياسي كەڭەستىڭ ئۇتراعاسى، شانشي ولكەلىك حالىق پروكۇراتۇرا مەكەمەسىنىڭ ورنباسار باس پروكۇرورى سياقتى مىندەتتەردى اتقارادى.

1985 ـ جىلى جاڭ يۇە دەمالىسقا شىعادى، 2002 ـ جىلى 9 ـ ايدا اۋرۇ سەبەبىنەن باقىتقا قارسى قايتىس بولادى.

بۇل كۇندەرى جاڭ يۇەنىڭ اۋىلى كەدەيلىككە قوش ايتىپ، شۇن ـ ي اۋدانى دىمياۋ قالاشىعى شىنيۇ قىستاعى 2017 ـ جىلى 12 ـ ايدا كەدەي قىستاقتار تىزىمىنەن شىعارىلدى، جەرگىلىكتى بۇقارانىڭ تۇرمىسىندا دا زور وزگەرىس تۇىلدى.

ساۋ گوحۋا: ورتەپەن ايقاسقان قاھارماننىڭ جاستىق داۋرەن اسقاق جىرى

شىنجاڭ ئاۋتۇنۇم خالىق جوۋدان بەرگەن خاباري (ئۆتلىشى تاڭ تاۋ). 2003 ـ جىلى 1 ـ ايدا نەبارى 24 جاستاعى ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتاندىرۇشى خالىق بۇقاراسىنىڭ ئومىرى مەن مال ـ مۇلىكىنىڭ خاۋپىسزدىگىن قۇتقارۇ ئۇشىن، جىجياڭنىڭ نىڭبو قالاسىنىڭ فىڭحۋا رايونىندا ئورت اپاتىنان قۇتقارۇ شايقاسىندا ئوزىنىڭ قىمباتتى ئومىرىن ارنادى. ادامدى اشىندىراتىنى سول، ەندى 5 ايدان كەيىن ول جۇڭگو خالىق قارۋلى ساقشى بولىمدەرى شۇەيۋانىنان وقۇ تاۋىساتىن ەدى.

ونىڭ اتى ـــ ساۋ گوحۋا، 1979 ـ جىلى 3 ـ ايدا دۇنيەگە كەلگەن، جىجياڭنىڭ جينحۋا قالاسىنان. 1997 ـ جىلى 12 ـ ايدا ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتانۇ كاسىبىنە دەگەن قۇرمەتىنەن ارمانىن ارقالاعان ساۋ گوحۋا جينحۋا قالاسى ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتانۇ تارماق اترەتى دۇڭياڭ ۇلكەن اترەتىندە ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتاندىرۇشى بولادى. ول قىيندىقتان، ماشاقاتتان قورىقپاي، جاپالى جاتتىعۇ جاساپ، ئورت الاڭىندا باتىلدىقپەن ايقاسىپ، جۇرەكتىلىكپەن اتويلاپ، جانىن سالىپ ايانباي السادى، جاۋىنگەر سەربكتەرى سوندىقتان وعان "جاندىسەبىل" دەپ لاقام قويادى.

1999 ـ جىلى 12 ـ ايدا دۇڭياڭ قولونەر بۇيىمدار زاۋودىندا ەلەۋلى ئورت اپاتى وقيعاسى تۇىلادى، ئورت الاڭىندا ساۋ گوحۋا ئوزى سۇرانىپ شىعىپ، قاسىنا 2 ئورت ئسوندىرۇشىنى ەرتىپ، كەز كەلگەن ساتتە جارىلىس تۇىلاتىن خاۋپ ـ قاتەرگە قارامايى، ئورت الاڭىنان 11 وتتەگى كۇبىسىن، 6 سۇيىلتىلعان گاز كۇبىسىن الىپ شىعادى، تارماق اترەت وعان جەكە 3 ـ دارەجەلى ەڭبەك جازادى. سول جىلى 12 ـ ايدا ساۋ گوحۋا داڭقپەن جۇڭگو كومۇنيستىك پارتىياسنا مۇشە بولادى.

2000 ـ جىلى 7 ـ ايدا ساۋ گوحۋا ەمتيحاننان ئوتىپ جۇڭگو خالىق قارۋلى ساقشى بولىمدەرى شۇەيۋانىنا قابىلدانادى. 2003 ـ جىلى 1 ـ ايدا ول نىڭبو قالاسى فىڭحۋا رايونى ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتانۇ ۇلكەن اترەتىنە پراكتيكاعا بولىنەدى. سول جىلى 1 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى تۇستەن كەيىن ساعات 3 مولشەرىندە ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتانۇ ۇلكەن اترەتىنىڭ شىنىدە شۇعىل دابىل قاعىلادى: فىڭحۋاداعى ئىبر مامىق كىيمدەردى وڭدەۋ زاۋودىنا ئورت كەتىپتى. ساۋ گوحۋا اترەت باستاپ وقيعا ورنىنا بارعان كەزدە قوشقىل ئۇتۇتىن بۇداقتاپ، ئورت جالاڭداپ اسپانعا اتىلىپ جاتادى. ساۋ گوحۋا دەرەۋ ئورت ئسوندىرۇدىڭ سۇراپىل شايقاسىنا ارالاسادى.

ساۋ گوحۋا، اۋەلى، شوفەردىڭ ئورت ئسوندىرۇ اۋتوموبيلىن شىعىس ـ باتىس جولدى بويلاپ جەل جاققا شىعىپ توقتاتۇنا قولباسشىلىق ەتىپ، ونان سوڭ دەرەۋ ساقتىق سىزىعىن ورنالاستىرىپ، ارلى ـ بەرلى وتكەن كولىكتەردىڭ اپاتقا ۇشىراۋىنان ساقتانادى. ىڭعايلاپ بولعان سوڭ، جالما ـ جان قايتا سۇ شاشىپ، ئورت سوندىرۇگە كىرىسەدى. ئىبراق جالاڭداعان ئورت بارعان ساينى ئورشىپ، اينالاسىن شاپشاڭ جالماي جونەلەدى، جالعىز سۇ ملتىقتىڭ ئورتتىڭ بەتىن توسۇى مۇمكىن ەمەس ەكەندىگىن كورگەن ساۋ گوحۋا ئورت ئسوندىرۇ اۋتوموبيلىنىڭ وڭ جاق ارتقى قاپتالىنا جەتىپ بارىپ، كەبەجەنىڭ ەسگىن اشىپ، سۇ ناسوسىن اۋتوموبيلدىڭ سۇ شعارۇ اۋزىنا جالعاپ، ەندى ئىبر سۇ ملتىعىن قوسىپ سۇ شاشىپ ئورت سوندىرمەك بولادى. ئدال وسى ساتتە توسىنان وقىس جاعداي تۇىلادى.

سول كۇنى كۇن بۇلتتى بولعاندىقتان، وعان قويۇ ئتۇتىن قوسلىپ، وقيعا ورنىنداعى كورۇ ارالىعى تىم ناشار ەدى، جول ەرەجەسىن بۇزىپ ئبر اۋتوكولىك قاتتى كەلىپ، ئورت ئسوندىرۇ اۋتوموبيلىنىڭ وڭ جاق ارتىنا سوعىلادى، سۇ ناسوسىن جالعاپ جاتقان ساۋ گوحۋا سول جەردە سوعلىستان نەشە مەتر جەرگە ۇشىپ ئتۇسپ، قانعا بويالادى. جولداستارى ەسىنەن تانىپ كەتكەن ساۋ گوحۋانى دەرەۋ شىياحاناعا شۇعىل قۇتقارۇعا جەتكىزەدى.

شىياگەرلەردىڭ بار كۇشىن سالىپ قۇتقارۇنان كەيىن، قايسار ساۋ گوحۋا ارادا ئبر مەزەت ەسىن جيادى. ئبراق جاراقات ورنى ىنفەكسيا بەرىپ قوسالقى اۋرۇعا اپارىپ سوعىپ، 2 ـ ايدىڭ 24 ـ كۇنى كەشتە قايتا ـ قايتا ورلەگەن قىزۇى قايتپاي، قايتا ەسىنەن تانىپ كەتەدى. شىياگەردىڭ قۇتقارۇى ئونىم بەرمەي، شىياحانا سول كۇنى ئتۇن اۋا مىدىڭ ولگەننەن جاريالايدى. نار تۇلعالى، جايشىلىقتا تۇماۋدىڭ ئوزى جولاي بەرمەيتىن ساۋ گوحۋانىڭ دەنەسى ايرىقشا مىعىم بولاندىقتان، شىياحانا مي ولگەن دەپ جاريالاعاننان كەيىن دە ونىڭ جۇرەگى قايسارلىقپەن تاعى 4 كۇن سوعىپ، اقىرى 2 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى كەشكى ساعات 11دەن 30 مينۇت وتكەندە جارىق دۇنيەگە دەگەن شەكسىز قىماستىعىن ارقالاپ، ماڭگىلىككە كوز جۇمادى.

ساۋ گوحۋا جارالانعان جانە قۇربان بولعان سوڭ، جاۋىنگەر سەربكتەرى بركەس ـ تىركەس جان ـ جاقتان كەلىپ جەتەدى. سىرت جەردەگى ئبر جاۋىنگەر سەرىگى جۇمىستان بوساپ كەلە الماعان سوڭ، ئوزىنىڭ جينحۋادا قىزمەت دىستەيتىن شەشەسىن نيڭبوعا ارنايى جىبەرەدى. كوپشىلىك كوزىنىڭ جاسىن كولدەتىپ، ونىڭ اتىن ايقايلاپ شاقىرىپ: "گوحۋا، سەن كەتپەۋگە ئتىىسسىڭ!"، ـ دەيدى.

ساۋ گوحۋا ناعىز قاراپايىم شارۋا وتباسىنان شىققان. بالا كۇنىنەن ول بويىنا شارۋا پەرزەنتتەرىنىڭ تاماشا قاسيەت ـ قۇلقىن سىڭىرگەن. ئورت ئسوندىرۇ ـ ورتەتەن ساقتانۇ اترەتىنە كەلگەن 5 جىلدان استام ۇاقىتتا ساۋ گوحۋا شاناقتى قوسىمشا قاراجاتىن ئۇيىنىڭ ولپى ـ سولپىسىن تولىقتاۋ مەن ئىنسىن وقىتۇعا جۇمساۋدان سىرت، تاعى "ئۇمىت قۇرىلىسنا"، "انا وزەندى قورعاۋعا" جانە اپات بولعان وڭىرلەردەگى قينىشىلىعى بار بۇقاراعا 1000 يۇاننان استام جىلۇ اتايدى.

2003 ـ جىلى 3 ـ ايدا جۇڭگو حالىق قارۋلى ساقشى بولىمدەرى شۇەيۋانى ساۋ گوحۋا جولداسقا توڭكەرىستىك قۇربان اتاعىن بەرىپ، 1 ـ دارەجەلى ەڭبەك جازدى. اتا مەكەمەسىنەگى ئىر ـ ئىر تاۋ جولى، ىلگى بۇرالا بيگە باسقان جاس باۋىرىنىڭ قاھارماننىڭ السقا اتتانعان بەينەسىن جاسىرىپ قالا الماق ەمەس. جاسىل تاۋدان ماڭگى مانات كەتپەيدى، قاھارماننىڭ ەسىمى ەشقاشان دا وشپەيدى.

قوعام خاۋپىسزدىگى ۋلگىسى چىن ۋيگو: اۋىر جارالانسا دا قىزمەتتەسىن ەسىنەن شىعارمادى

شىنجاڭ ئاۋتۇنۇم خالىق جوۋدان بەرگەن خاباري (ئۆتلىشى جۇ حۇڭ). 17 جىل وتسە دە، قىزمەتتەسى چىن گاڭ سول كەزدەگى كورىنىستى ەسنە العاندا، ئبارى ـ ئبارى دە كوز الدىنا كەلەدى: "مەن جەتپ بارعانمدا لاۋچىن جاتاعان ئۇيدىڭ ەسگىنە سۇيەنىپ وتىر ەكەن، جاعدايى وتە ناشارلاپ كەتىپتى. مەن قاسىنا بارىپ ونى سۇيەپ، لاۋچىن، ساعان نە بولدى؟ ـ دەپ سۇراعانمدا، ول بار قايراتىن بويىنا جيىپ، ماعان قاراما، لاۋجي ئالى ىشىندە... دەدى، بۇل ونىڭ كوز جۇمار الدىنداعى سوڭعى ئبر اۋىز ئسوزى بولارىن ويلاماپپىن. لاۋچىن جاڭا ۇيگە كوشىپ كىرىپ جاڭا تۇرمىسىن باستاۋدى قاناشاما اڭساسا دا، سول كۇنگە جەتە المادى".

2003 ـ جىلى 2 ـ ايدىڭ 8 ـ كۇنى كوكتەم مەرەكەسى دەمالىسىنان كەيىن قىزمەتكە شققان العاشقى كۇن ەدى. چىن ۋيگو بۇرىنعىسىنداي قىزمەت ورنى شاڭحاي قالالىق پۇدۇڭ قوعام خاۋپىسزدىگى بولىمشە مەكەمەسى جينياڭ شينسۇن قىستاعى ساقشى مەكەمەسىنە ەرتە قىزمەتكە كەلدى. كوشەلەردەن ئالى دە قويۇ مەرەكەلىك لەپ ەسىپ، تاماشا ئارى تىنىش ەدى.

تۇستەن كەيىن ساعات 14تەن 30 مينۇت وتكەندە جينياڭ شينسۇن قىستاعى ساقشى مەكەمەسى قاراستى رايوننىڭ نانشى كوپىرىندەگى ئبر تۇرارجايدا بىرەۋلەردىڭ ئتان ساتۇعا ۇيمداستىرىپ جاتقاندىعى جونىندە ساقشعا ماليمدەۋدى قابىلدايدى. چىن ۋيگو مەن جاۋىنگەر سەرىگى جي شينكاي دەرەۋ اۋتوكولىكپەن جەتەدى. ول جەر ئبر بولمەلى جاتاعان ۇي، بولمە ئىشى قاراڭعى ەكەن. چىن ۋيگو مەن جي شينكاي كىرگەن جەردەن زاڭعا قايشىلىق جاساعان 4 ادامدى قولعا تۇسىرەدى. ولار تورتەۋىن تەكسەرۋگە الىپ كەتپەكشى بولاندا، توبىردىڭ مۇشەلەرى لىۋ فامىليالى، حان فامىليالى قاتارلى 3 ادام ولاردىڭ ارتىنان توسىن شابۋىلدايدى.

وسى بارىستا چىن ۋيگونى حان فامىليالى كەرپىشپەن باسىنا قاتتى ۇرعاندىقتان، تامىنىڭ بۇرىشىنا جىعىلادى. الايدا قايسار چىن ۋيگو سۇيەنە ئجۇرىپ، الىپ جۇرگەن تەلەگراف اپپاراتى ارقىلى بار قايراتىمەن كومەك سۇرايدى:" تەز، تەز ادام جىبەرىڭدەر. بۇزاقىلار قاشپ كەتپەسىن!" بۇزاقىلار چىن ۋيگونىڭ تەلەگراف اپپاراتىمەن ساقشىعا مالىمدەپ جاتقانىن ەستىپ، ساسقاننان كۇيگەلەكتەنپ وعان قاستاندىق جاسايدى...

قاھارمان قانعا مالشىنىپ جىعىلىپ تۇسەدى، بۇزاقىلار ساسقالاقتاپ قاشا جونەلەدى.

كومەككە كەلگەن جاۋىنگەر سەرىكتەرىنە چىن ۋيگو: "ماعان قاراماڭدار، لاۋجي ئالى ىشىندە" دەپ ەسىنەن تانادى. 2003 ـ جىلى 2 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى ساعات 11دەن 17 مينۇت وتكەندە، چىن ۋيگو اۋىر جارالانعاندىقتان، قۇتقارۇ ئونىم بەرمەي، نەبارى 45 جاسىندا ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

10 جىلدان كەيىن لاۋچىننىڭ ۋلى چىن دۇڭىر شىنياڭ قىلمىستىق دىستەر ساقشى شۇەيۋانىنان وقۇ تاۋىسپ، شاڭحاي قالالىق قوعام خاۋپىسزدىگى مەكەمەسى قىلمىستىق دىستەر بارلاۋ باس اترەتىنە ەمتيحان بەرىپ وتەدى. اكەسىنىڭ كاسىبىنە مۇراگەر بولعاننىڭ ەش وكىنبەدى.

"ساقشى كاسىبىن قارشادايمىنان جاقسى كورۇشى ەدىم، اكەمنىڭ نقپالى دا بولدى. كىشكەنە كەزىمدە اكە ـ شەشەم قىزمەت سىياتى سەبەبىنەن ۇيدە قىزمەت بارىسىنداعى دىستەردى وتە از ايتاتىن. قىزىققاندىعىمنان جانە سۇيىنگەندىگىمنەن مەن ورتالاۋ مەكتەپتىڭ وزىندە فورمالى كيىم كيىپ، ساقشى بولۇعا بەكىندىم. اكەم قۇربان بولعاندىعى سەبەپتى شەشەم مەنىڭ ساقشىلىق كاسىپپەن شۇعىلدانعانىمنان ئبر مەزەت ۇايمدادى، الايدا كەيىن كەلە تالعامىمدى ەرەكشە قولداپ، قىزمەتتى جاقسى دىستەپ، اكەمنىڭ اتىنا كۇيە جاقپاۋىمدى ۇنەمى تاپسىرىپ وتىردى"، ـ دەدى چىن دۇڭىر.

"چىن ۋيگو ەرەكشە تابانداى ادام، ئىستى مۇقيات، ەگجەي ـ تەگجەيلى، تىندىرا دىستەيتىن. ول ۇنەمى 'ادام شىنايى بولۇ كەرەك' دەيتىن". سول كەزدە چىن ۋيگومەن بىرگە ساقشىلىق مىندەتكە شققان ئارى اۋىر جارالانعان جي شينكاي تىلشىگە بىلاي دەدى: "سول كەزدە جينياڭ ساقشى مەكەمەسىنە اۋىسپ كەلىپ كوپ وتپەي، ۋيگومەن جارتى جىلدان استام سەرىك بولدىم، بايلانىسىمىز وتە جاقسى ەدى. ئىس تۇىلعان كۇنى ۋيگو اسلىنىدە تۇماۋراتپ تۇرعان ەدى، الايدا ساقشعا مالىمدەۋ بۇيىرعان ەستىگەننەن كەيىن، ەشتەڭە دەمەستەن اتويلاپ شقتى".

ئىبرىنىشى شەپتەگى مالىمەت توپتاۋ قاھارمانى جاڭ يۇە

(باسى 1 ـ بەتتە)

3 ـ ايدىڭ 17 ـ كۇنى يوپۇرعا اۋدانى جەكسەنبىبازار قالاشىعى مۇعالارىق قىستاعىندا قىستاق تۇرعىنى قوس پارنيكتى شاعىن كۇمەبەزشە قالتقى جاساپ، ەرتە پىساتىن بال قاۋىن ەكتى.

"بىيل امالدىڭ بارىنشا شارۋالاردىڭ كوپ ارنا ارقىلى كىرىسىن ارتتىرۇنا مۇمكىندىك جاسايمىز". مۇعالارىق قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى ۋ لىيگجۇا بىلاي دەدى: ەرتە پىساتىن بال قاۋىن بازارعا ەرتە شىعادى، ئونىمى جوعارى، شارۋالاردىڭ ەگۇ بەلسەندىلىگى دە ارتتى، بىيل ئاربىر وتباسىنىڭ بال قاۋىن ەگۇدەن 3000 ـــ 5000 يۇانعا دەيىن كىرىستەرىن ارتتىرا الاتىندىعىن مەجەلەپ وتىرمىز.

وسى بىرنەشە كۇندە ماناس اۋدانى لوتويى قالاشىعى حيلياڭ قىستاعىنداعى كوكونىس ەگەتىن شارۋالار قالامشا جەتىلدىرۇ، تەلۇ جۇمىستارىمەن ابىگەر بولدى. قازىر بۇكىل قىستاقتا 11 شارۋا وتباسىندا كوشەت جەتىلدىرەتىن ئرى قالتقىدان 52سى سالىنعان، جىلىنا ئتۇرلى كوكونىس مايىسانىنان 4 ميللىون تۇپتەن استام جەتىلدىرىپ، سول اۋدانعا جانە توڭىرەكتەگى جەر ـ جەرگە ساتىپ، مايسا جەتىلدىرىلەتىن شارۋا وتباسىلارى ورتا ەسەپپەن 50 مىڭ يۇان اينالاسىندا كىرىسىن ارتتىرادى.

"جاسىل وتكەلگە ارقا سۇيەي وتىرىپ، تۇقىم، حيميالىق تىڭايتقىش، اۋىل شارۋاشىلىعى دارىلەرى سياقتى اۋىل شارۋاشىلىعى ۇندىرىس قۇرال ـ جابدىقتارى ىركىلىسسىز تاسىلادى، ئبز ساپا مەن سانعا كەپىلدىك ەتە وتىرىپ كوكونىس مايىسىن جەتىلدىرىپ شىعامىز "، ـ دەدى حيلياڭ قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى لۇ چۇان.

رايونىمىزدىڭ جەر ـ جەرى اۋىل شارۋاشىلىعى ۇندىرىس قۇرال ـ جابدىقتارىن سايكەستىرۇدى، تاسىمالداۋدى ئبر تۇتاس جوسپارلاپ جاقسى دىستەپ، تاسىمال ارناسىن ىركىلىسسىزدەندىردى، سونىمەن بىرگە، بۇقارانى اۋىل شارۋاشىلىعى ماشينا ـ جابدىقتارىن الدىن الا جوندەۋگە ۇيمداستىردى.

ۇشقىنسىز ۇشاق ارقىلى اتىز باسقارۇ، "ساۋساق ۇشىندىعى" كوكتەمگى ەگىس داينىدىعى... ەگىن ەگە "بىلۇەدەن" "زەردەمەن" ەگۇگە دەيىن زەردەلى اۋىل شارۋاشىلىعى ماشينالارى رايونىمىزدىڭ جەر ـ جەرىندە كەڭىنەن جالپىلاستىرىلدى.

كوكتوعاي اۋدانى تەمەكى اۋىلى ئدۇزباي قىستاعىندا استىق ەگەتىن ئرى وتباسى ياڭ ۇيدۇڭ بۇرىن مول ئونىم الىپ، ئونىم مولشەرى ارقىلى ونىمدىلىكتى ارتتىرۇدى كوزدەيتىن. "الايدا جۇىق جىلداردان بەرگى جاعداي ئماز ەمەس، ساپالى استىق ەگۇ قاجەت". ول قازىر باستى زەيىن ـ زەردەسىن جاڭا سورتقا ارنادى، بىلتىر "شينچۇن 41 ـ ئنومىرلى" سورتتى سناق رەتىندە ەككەن ەدى، ئبيدايدىڭ ساپاسى زور مولشەردە ارتتى.

كوكتوعاي اۋداندىق اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق مەكەمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۇجيى چيۇ جيانجياڭ بىلاي دەپ تانىستىردى: كوپتەگەن ئرى وتباسىلار اۋىل شارۋاشىلىعىندا تيىن جاڭالاۋعا ىرىقتىلىقپەن سايكەسپ، ئونىم مولشەرىن كوزدەۋدەن ساپاعا ئمان بەرۋگە قاراي بۇرىلىس جاساپ، سول ارقىلى بازارداڭ جاسىل، حالۋىپسز، ساپالى اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەردىنە بولعان قاجەتتىن قاناعاتتاندىردى.

قوعام خاۋپىسزدىگى ۋلگىسى چىن ۋيگو: اۋىر جارالانسا دا قىزمەتتەسىن ەسىنەن شىعارمادى

مەيىرىمدىلىك چىن ۋيگونىڭ ئبر ارتقىشلىعى. ول دارەمسىز قالعان اتا ـ اناعا كومەكتەسپ ۇيىنەن بەزگەن ورتا مەكتەپ وقۇشىسىن تاۋىپ كەلگەن؛ دىستق مايعا كۇيگەن، ونىڭ ۇستىنە جان تارتار جاقىنى جوق جالدالى جۇمىس ىستەيتىن قىز بالاعا كومەكتەسكەن... كوپ دىستەپ از سويلەۋ دە چىن ۋيگونىڭ ارتقشلىعى.

چىن دۇڭىردىڭ اينۇىنشا، كوڭىلىندەگى ەڭ ۇلكەن وكىنىش "ئبر ۇيلى جاننىڭ جاڭا ۇيگە كىرىپ باس قوسا الماعاندىعى" ەكەن. بۇرىن چىن ۋيگو وتباسىنداعى 3 جاننىڭ تۇرار جاينىڭ شارت ـ جاعدايى ئبرشاما ناشار بولعان، كەيىن اقشا جيىپ جاڭا ۇي ساتىپ الپتى. "ەسكىشە كالەندار بويىنشا 1 ـ ايدىڭ 7 ـ كۇنى اكەمنىڭ شەشەمە كوكتەم مەرەكەسىنەن كەيىن قىزمەتكە شعاسالا جاڭا ۇيدىڭ كىلتىن الاتىندىعىن، ۇي اشكەيلەۋ جۇمىسىن جوسپارلاي باستاۋ كەرەكتىگىن اينقاندىعى ەسىمدە..."، ـ دەدى چىن دۇڭىر. جاڭا قونىسقا كوشىپ جاڭا تۇرمىسىن باستاعالى وتىرعان ئبر ۇيلى جاننىڭ لاۋچىن ەرلىكپەن قۇربان بولىپ ماڭگىلىككە ايرىلىسارىن ەشكىم دە ويلاماعان ەدى.

"اكەم مەنىڭ كوڭىلىمدەگى قاھارمان جانە ۇلگى، مەن قۇلشىنا دىستەپ، 'ايرىقشا كۇرەسە الاتىن' قىلمىستىق دىستەر بارلاۋ قوسىنىندا تولىسىپ، كۇندەردىڭ كۇنىندە اكەمنىڭ قابىرى الدىندا قىلمىستىق دىستەر ساقشىسى حيكايالارىمدى ماقتانىشپەن ايتسام دەيمىن"، ـ دەدى چىن دۇڭىر.

مەكەن ـ جايىمىز: ۇرىمجى قالاسى ياڭزىجياڭ جولى 1 ـ ئنومىرلى اۋلا، پوچتا ئنومىرى: 830051، فاكس: 5593305 ايلىق باعاسى 19 يۇان، جىلدىق باعاسى 228 يۇان